

وقف هشتم

زنانی که اموال خود را وقف امام رضا(ع) کرده‌اند

➤ اولین، بزرگ‌ترین و مهم‌ترین

براساس اسناد موجود حدود ۹۰ زن اموال خود را به نام امام هشتم در زمینه‌های مختلف وقف کرده‌اند. قدیمی‌ترین وقف‌نامه‌ها مربوط به بیک‌آغاخانم دختر اسماعیل بیگ است که در سال ۹۹۷ قمری وقف آستان مقدس شده است. در این وقف‌نامه بیک‌آغاخانم همه موضع سلیمان آباد قزوین را وقف آستان قدس رضوی کرده و مصارف آن را نیز در کمک به زائران حرم مطهر علی بن موسی الرضا(ع) تأمین فرش و روشنایی حرم و کمک به طلاب شیعه تعیین کرده است. بزرگ‌ترین موقوفه‌ای که تاکنون توسط بانوان وقف آستان مقدس رضوی شده موقوفه خیرالنساخانم است که در سال ۱۲۵۵ قمری وقف شده است. این بانو در وقف‌نامه خود املاک و رقباتی را در کرمان و شهر بابک وقف بارگاه رضوی کرده است.

در این میان، مهم‌ترین و آغازین ابنیه وقفی زنان متعلق به گوهرشاد بیگم، همسر شاهرخ تیموری، است. او دستور داده بود معماران به عمران حرم مطهر بپردازند. به دستور او داخل حرم رواق‌های دارالحفاظ، دارالسیاده و دارالسلام ساخته شد تا زوار جایی برای غذا خوردن، استراحت کردن و مکانی برای قرآن خوانی و پرسش و پاسخ دینی داشته باشند. ندیمه گوهرشادخانم به

بعضی‌ها نگاه‌های عجیبی دارند. از همین جایی که ایستاده‌اند آن قدر دور را می‌بینند و برای آن برنامه‌ریزی می‌کنند که انگار یک دور تا آن دورها رفته و آینده را دیده‌اند. انگار در ماشین زمان نشسته و صدها سال به آینده آمده‌اند و این روزهایی که ما هستیم و آن روزهایی را که دیگر ما نیستیم دیده و یک تصمیم خاص گرفته‌اند: تصمیمی به نام وقف. قشنگی ماجرا این است که از همان سال‌های دور و از قرن‌ها پیش، وقف بین زنان ایرانی رواج داشته است. آن‌ها از اموال و اثاثیه‌ای که ارث خودشان بوده است وقف می‌کرده‌اند. شاید شما هم مثل من هنوز تصویری از جانمازهای مسجد که گوشه آن‌ها با سوزن و نخ نوشته شده بود «وقف» یا دیگ مسی هیئت که انگار با تلاش بسیار یک پیچ گوشتی توی آن فرو کرده بودند تا بنویسند «وقف» به خاطر داشته باشید و البته در هر بار زیارت حرم امام رضا(ع) و گذر از مسجد گوهرشاد، مادران از همان دوران کودکی در گوشتان زمزمه کرده باشد که اینجا وقف یک خانم به اسم گوهرشاد است. در این گزارش به زنان واقفی می‌پردازیم که وقف‌های امام‌رضایی داشته‌اند.

شهربانو

۲شنبه
۵۴ مهر ۱۴۰۱
۳۶۹ شماره ۱۴۴۴

(۶)

تصویری قدیمی از مسجد گوهرشاد

میرزا منتصرالملک، است که در سال ۱۲۹۷ شمسی این بیمارستان را ساخت و در سال ۱۳۲۷ شمسی آن را در قالب وقف به آستان قدس رضوی واگذار کرد.

تأمین هزینه ازدواج افراد بی‌بضاعت، اطعام فقرا در شب میلاد امام رضا(ع)، تهیه دارو و درمان بیماران نیازمند، تأمین هزینه‌های امور فرهنگی، تأمین هزینه‌های مربوط به کتابخانه، کمک به محصلان بی‌بضاعت، تأسیس کتابخانه، پرداخت وام به کارکنان آستان قدس رضوی، ترویج شعائر اسلامی و احداث دارالقرآن از دیگر مصارف موقوفات بانوان است.

نام بانو پریزاد نیز مدرسه‌ای داخل حرم به نام خود ساخت و وقف کرد.

➤ چهارواقف زن درمهمانسرا

بین واقفان نیکوکاری که برای مهمانسرا وقف داشته‌اند نام چهار واقف زن نیز به چشم می‌خورد: قمرنساخانم دختر میرزا بدیع، رقیه بیگم دختر میرزا عزیزا... فندرسکی، بی‌بی مرضیه خانم ملقب به صدراالحاجیه و بانو کوچک آفاصنعی. از دیگر وقفیاتی که زنان انجام داده‌اند بیمارستان منتصریه در زمینی به مساحت ۳۵۰۰ درخ‌مربع است. واقف این بیمارستان بانویی به نام رابعه، همسر حاج محمدحسن

سال وقف	نام واقف	نوع موقوفه	نیت (بخشی از نیت که مربوط به حضرت رضا(ع) است)
۱۳۹۹ شمسی	شهربانو ولی‌پور	آب و زمین مزروعی	خرج و صرف زوار پیاده حرم امام رضا(ع) و برگزاری مراسم شهادت و ولادت آن حضرت در شهرستان جغتای
۱۲۹۳ قمری	محمد و سکینه فرزندان مرحوم صفرعلی	آب و اراضی	خرج زوار امام رضا(ع)
۱۳۸۹ شمسی	بتول، طوبی و زهره حسینی	آب	به هر مقدار تکافو نماید اهالی مزینان را همه‌ساله به زیارت علی بن موسی الرضا(ع) نایل فرمایند
۱۳۲۳ قمری	حاجیه بی‌بی فرخ سلطان	آب و اراضی	سالی دو نایب حضرت ثامن‌الائمه(ع) هر نایبی پنج تومان یا هفت تومان و پنج هزار به منظور متولی
۱۳۳۰ شمسی	مروراید حمیدی	یک باب خانه	کمک به زوار برساند
۱۳۶۲ قمری	پروین بقراطی	چند باب مغازه	سه نایب برای نیابت ارض اقدس و به هر نایبی پنج تومان همه‌ساله بدهند
۱۳۳۴ شمسی	کوچک‌آغا صنعی ملقب به افخم‌السلطنه	مزرعه و قنات	به مصارف زوار عرب آستان قدس باید برسد
۱۳۸۹ شمسی	اقدس منصف	یک باب منزل	اسکان زوار امام رضا(ع) به‌خصوص زوار روستای قره‌باغ، قلعه‌یزدان و شورگشت
۱۳۹۴ شمسی	معصومه امانی	یک باب آپارتمان	جهت زائران امام رضا(ع) با اولویت نیازمندان و انجام فعالیت‌های قرآنی به تشخیص متولی
۱۳۷۷ شمسی	شیرین مظلوم‌پور و زهره تقوی نیکو	یک قطعه زمین	کلیه اقربای نسبی و سببی و اقفا از هر درجه و طبقه و ذریه آنان که برای زیارت به مشهد مسافرت می‌کند
۱۳۳۵ شمسی	امین‌آغا میرزا رضایی	آب و اراضی	به شخص متدین بدهند تا زیارت مرقد ثامن‌الائمه به جا آورد
۱۳۹۶ شمسی	علیرضا فیلسرایی و فاطمه روشن‌ضمیر	یک واحد آپارتمان	استفاده زائران متأهل با اولویت خانواده‌های شاهد و ایثارگر
۱۳۸۵ شمسی	رقیه قارونی خشکه‌باری	منزل و مغازه	کمک به زوار مشهد مقدس در محل
۱۳۹۱ شمسی	فاطمه گرامی کویرنژاد	یک واحد آپارتمان	اولویت اول برای اقوام و بستگان واقف که زائر امام رضا(ع) هستند و بعد سایر زائران امام رضا(ع)
۱۳۸۶ شمسی	مهناز شمشکی	یک باب منزل	احداث مکانی با امکانات و تجهیزات خدماتی برای اسکان موقت زائران حضرت رضا(ع)
۱۳۱۹ قمری	کربلایی گوهرشاد	آب و اراضی	نایب‌الزبارة مشهد مقدس
۱۳۸۹ شمسی	عصمت مصطفوی یزدی	یک واحد آپارتمان	اسکان موقت و استفاده زائران روحانی یزدی با معرفی دفتر نمایندگی محترم ولی فقیه در استان یزد
۱۳۸۹ شمسی	فاطمه راشد	یک واحد آپارتمان	اسکان موقت و استفاده روحانیون یزدی زائر امام رضا(ع) با معرفی دفتر نمایندگی ولی فقیه در استان یزد
۱۳۲۳ قمری	بی‌بی فرخ سلطان‌خانم	آب و املاک متعدد	سالی دو نایب امام رضا(ع)
۱۲۶۵ قمری	معصومه بیگم	املاک متعدد	در هر جمعه هم یک زیارت جامعه کبیره با غسل در حرم مطهر به جا آورد و واقفه را به دعای خیر یاد کنند
۱۳۳۹ شمسی	طاهره میرزا رضایی	آب و اراضی	یک قسمت به اشخاص متدین بدهد که مرتباً در صورت امکان همه‌روزه زیارت قبر ثامن‌الائمه بنماید
۱۳۹۲ شمسی	فاطمه عاشوری	آب و اراضی	بالمناصفه صرف و خرج ایام شهادت و ولادت حضرت علی بن موسی الرضا(ع) در شهرستان بجستان برساند
۱۳۹۴ شمسی	عفت نورزاده محمدیه	یک باب منزل	صرف هزینه‌های برگزاری مراسم جشن و سوگواری و غیره مربوط به امام رضا(ع) در طول سال